

Úvod do zemědělského podnikání, základní povinnosti, zahajování zemědělské činnosti

Sběr informací, rozhodování

V posledních letech je možné pozorovat zvyšující se zájem (nejenom) mladých lidí o podnikání ve venkovském prostoru, ať už jde o zemědělství, ubytování apod. Objevují se nové malé farmy, zelinářství, zpracovny ovoce a zeleniny, sýrárny apod., na pulty obchodů či na farmářské trhy se dostávají vynikající marmelády, výrobky ze zeleniny, uzeniny apod.

Zemědělské podnikání se, stejně jako jakékoli jiné podnikání, provozuje za účelem zisku, je nutné sledovat ekonomické ukazatele, legislativu, podléhá kontrolám apod.

Na druhou stranu jsou zde určitá specifika, která si musí uvědomit každý zájemce o podnikání v zemědělství:

- závislost na počasí: rozdíly teplot, srážky, sucha, sníh, atd.
- rozdílnost podmínek: půdní druh a typ, podnebí, svažitost, nadmořská výška
- brzké vstávání, nemožnost odjet na dovolenou, sezónnost prací
- závislost na odbytových cenách v zemědělské **prvovýrobě**
- velké množství předpisů
- finanční náročnost.

Je vhodné vše dopředu pořádně promyslet, zvážit všechny možnosti. Každý by si měl v klidu dát na stůl důležité informace a udělat si analýzu toho, co ho čeká. Zjistit si vše o svých zdrojích (půda, zvířata, finance, budovy), časových

možnostech, odbytu apod. Minimálně je potřeba si zodpovědět následující otázky:

- v jakém oboru chci podnikat (rostlinná výroba, živočišná výroba, zpracování, agroturistika, ...)?
- mám k dispozici zemědělskou půdu či budovu/budovy v místě, kde chci hospodařit (vlastní, pronajaté)?
- budu hospodařit v rámci rodiny na existující farmě/sám/sama od začátku?
- mám finanční prostředky do začátku? Pokud ne, mám přístup k finančním prostředkům?

- mám zkušenosti se zemědělstvím? Mám vzdělání či pracovní zkušenosti v této oblasti?
- chápu a respektuji omezení, plynoucí ze života na venkově a na farmě (omezená dostupnost lékaře a úřadů, velká časová zaneprázdněnost, malé kulturní vyžití apod.)?
- kromě zemědělské prvovýroby, plánuji také prodej produktů a potravin z farmy? V takovém případě, jsou v okolí farmy nějaká města a vesnice (velikost, vzdálenost), jsou zde prodejny a restaurace?

Pokud jsou odpovědi na výše uvedené otázky pozitivní, je vhodné vypracovat podnikatelský plán, který ukáže, jaké jsou silné a slabé stránky záměru, na jaké oblasti je nutné se zaměřit, na co si dát pozor apod. Podnikatelský plán shrnuje a specifikuje podnikatelské možnosti, je výstupem pro časový plán (kdy lze jakých cílů **reálně** dosáhnout), marketingový plán (co, jak a za kolik se bude prodávat, komu a kam) a finanční plán (co to bude stát, kde lze finanční zdroje získat apod.).

Podnikatelský plán

Dokument, shrnující důležité informace o podniku, jeho historii (pokud má), jeho aktivity, krátkodobé a dlouhodobé cíle. Při přípravě podnikatelského plánu si lze ověřit, zda je podnikatelský záměr **proveditelný, opodstatněný a životaschopný**.

Správný podnikatelský plán by se měl skládat z několika hlavních částí, každá z nich je důležitá a má v něm své místo:

Úvod

Popisuje cíle podnikání (vybudovat farmu, koupit stroje, rozjet spolupráci v regionu apod.), účel zpracování (úvěr u banky, získání certifikátu bio, údaje pro partnera apod.)

- název podniku
- právní forma podnikání: fyzická osoba (FO), právnická osoba (PO)
- místo podnikání: popis farmy, popis území (chráněná krajinná oblast, volná krajina, podhorská oblast apod.)
- přehled o farmách v okolí: konkurence? spolupráce?
- pracovní síly: partner? rodina? zaměstnanci?
- účel podnikatelského plánu
- kontaktní údaje
- vstupní finanční náklady.

Projekt

- zaměření činnosti farmy (rostlinná výroba, živočišná výroba, služby, agroturistika aj.)
- rozsah (plocha půdy, počet zvířat, budovy)
- možnosti dalšího rozvoje (pronájem/koupeň budov/půdy, nákup zvířat, rozšíření činnosti, prodej primárních produktů/zpracování vlastní produkce apod.)
- znalosti, vstupní předpoklady (vzdělání, kurzy, zkušenosti z oboru/praxe, podnikatelská oprávnění, certifikáty apod.)
- analýza konkurence (SWOT analýza, ekonomická analýza, komunikace s kolegy, spolupráce se zemědělskými nevládními organizacemi apod.)

- způsob hospodaření (konvenční zemědělství, integrovaná produkce, ekologické zemědělství apod.)

POZOR: analytická část podnikatelského projektu je velice důležitá! Čím detailněji a zodpovědněji je zpracována, tím pravděpodobnější je, že se vyhnete budoucím problémům. Proto je potřeba se nepřeceňovat, stanovit si proveditelné priority a takřikajíc si „nelhat do kapsy“. Jakékoli podcenění nebo přecenění se Vám může v budoucnu negativně vrátit!

Cíl

- založení farmy, podniku s agroturistikou, zpracovny ovoce/zeleniny apod.
- velikost plánovaného podniku, nároky na prostor a vybavení
- zřizovací výdaje.

Marketingový (obchodní) plán

- co bude můj produkt (prvovýroba? zpracování?)
- cenotvorba (cena produktu – vč. fixních nákladů a mzdových nákladů, srovnání s cenou na trhu)
- zákazníci (návštěvníci farmy? návštěvníci farmářských trhů? výkupny, obchody, restaurace?)
- propagace (jak svou farmu a svou produkci propagovat, náklady na propagaci, propagační akce?)
- realistický přehled konkurence v okolí: produkty, způsoby propagace apod.

POZOR: správná cenotvorba není jednoduchá záležitost. Do prodejní ceny výrobku je nutné započítat nejenom všechny přímé náklady (surovi-

ny, energie apod.), ale také fixní náklady (např. splátka úvěru) a v neposlední řadě také patříčnou obchodní marži, což je rozdíl mezi prodejní a nákupní cenou. Důležité je uvědomit si, že marže není zisk. Zisk je marže snižená o náklady spojené s prodejem zboží či služby, jako například mzdové náklady, nájemné, elektřina atd.

Finanční plán

- nutné náklady k zahájení činnosti: koupě či pronájem budov a vybavení, smlouvy, zajištění

oprávnění k podnikání, vybavení provozovny, kanceláře, web apod.

- měsíční náklady: nájmy (půda, prostory), PHM, elektřina, plyn, voda, odvody na sociální a zdravotní pojištění, mzdové náklady (i na svou vlastní mzdu)
- realistický odhad výnosů ze zemědělské činnosti (za kolik lze produkci prodat – analýza v literatuře, konzultace s kolegy, zemědělské časopisy apod.)
- finanční toky během **celého** roku (úvěry, splátky, dotace, půjčky, příjmy, výdaje).

Registrace zemědělce, daně, pojištění

Zemědělské podnikání upravuje Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Ten mj. definuje, kdo může podnikat v zemědělství, kde a jak získat oprávnění k podnikání v této oblasti a co se rozumí zemědělskou výrobou.

Kdo se chce stát zemědělským podnikatelem naplno, má povinnost **registrace** (žádost o zápis do Evidence zemědělských podnikatelů je rozlišena pro fyzické osoby, FO a právnické osoby, PO) **na příslušném obecním úřadu obce s rozšířenou působností (nikoli tedy na živnostenském úřadě!).**

POZOR: dle výše uvedeného zákona fyzická osoba, provozující drobné pěstitelské a chovatelské činnosti (typicky zahrádkáři), anebo prodávající nezpracované rostlinné a živočišné výrobky, nepodléhá evidenci zemědělského podnikatele (nemá povinnost registrace). Je-li zelenina nebo ovoce prodávána pouze příležitostně (tj. nikoli např. 1x měsíčně), není potřeba žádné povolení, živnostenské oprávnění ani registrace:

- pokud příjmy z této příležitostné činnosti nepřekročí 30 000 Kč za kalendářní rok (v případě příjmů z chovu včel nesmí překročit počet včelstev 60, částka na 1 včelstvo je automaticky 500 Kč), není nutné je danit ani uvádět v daňovém přiznání – jsou od daně osvobozeny
- v případě, že tyto příjmy přesáhnou 30 000 Kč za kalendářní rok, budou uvedeny do daňového přiznání jako ostatní příjmy (Zákon o daních z příjmů 586/1992 Sb.)
- k příjmům si lze uplatnit paušální výdaje (aktuálně ve výši 80 % z příjmů, max. však do 800 tis. Kč), rozdíl mezi příjmy a výdaji je pak daněn

Živnostníkem v zemědělství se může stát kdokoli bez ohledu na velikost obhospodařovaných ploch nebo množství chovaných zvířat. Vymezení zemědělského podnikatele a podmínky pro podnikání v zemědělství upravují § 2e až § 2h výše uvedeného zákona o zemědělství (Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství). Zemědělským podnikatelem tedy může být FO nebo PO, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlast-

ním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, za podmínek stanovených tímto zákonem a která, pokud jde o osobu fyzickou:

- dosáhla věku 18 let
- má způsobilost k právním úkonům
- má trvalý pobyt na území České republiky, nejedná-li se o občana České republiky nebo o občana členského státu EU
- pohovorem před místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností prokáže základní znalost jazyka českého, nejedná-li se o občana České republiky nebo o občana členského státu EU.

Zemědělská výroba dle zákona o zemědělství

- rostlinná výroba včetně chmelařství, ovocnářství, vinohradnictví a pěstování zeleniny, hub, okrasných rostlin, léčivých a aromatických rostlin, rostlin pro technické a energetické užití na pozemcích vlastních, pronajatých, nebo užívaných na základě jiného právního důvodu, popř. provozovaná bez pozemku
- živočišná výroba zahrnující chov hospodářských a jiných zvířat či živočichů za účelem získávání, zpracování a výroby živočišných produktů, chov hospodářských zvířat k tahu a chov sportovních a dostihových koní
- produkce chovných a plemenných zvířat, využití jejich genetického materiálu a získávání zárodečných produktů, pokud jde o zvířata uvedená v předchozí odrážce
- výroba osiv a sadby, školkařských výpěstků a genetického materiálu rostlin
- úprava, zpracování a prodej vlastní produkce zemědělské výroby
- chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod na pozemcích vlastních, pronajatých nebo užívaných na základě jiného právního důvodu

- hospodaření v lese, na pozemcích vlastních, pronajatých, nebo užívaných na základě jiného právního důvodu
- hospodaření s vodou pro zemědělské a lesnické účely.

Zemědělský podnikatel může také poskytovat práce, výkony nebo služby, které souvisejí výhradně se zemědělskou výrobou a při kterých se využijí prostředky nebo zařízení sloužící zemědělskému podnikateli k zemědělské výrobě.

Každý začínající podnikatel (zemědělec také) má zákonnou **povinnost** registrovat se na úřadech. Jedná se konkrétně o registraci u správce daně (Finanční úřad), registraci na zdravotní pojišťovně a registraci na Okresní správě sociálního zabezpečení. Povinnost placení záloh na sociální a zdravotní pojištění závisí na tom, zda bude zemědělské podnikání vedeno jako hlavní či vedlejší činnost:

- hlavní výdělečná činnost znamená, že příjmy či jejich nadpoloviční většina pocházejí ze zemědělské činnosti
- vedlejší výdělečná činnost znamená, že hlavní příjem pochází z jiné činnosti (např. ze zaměstnání, pobírání rodičovského příspěvku, pobírání invalidního důchodu apod.).

Důležitou otázkou před registrací k zemědělskému podnikání (či v době podnikání) je právní forma podnikání, tj. zda žadatel bude podnikat jako fyzická osoba – podnikatel nebo jako právnická osoba – obchodní společnost (korporace):

Podnikatel – fyzická osoba

Výhody:

- menší administrativní i finanční náročnost zahájení zemědělské činnosti
- není nutný žádný počáteční kapitál
- přímé řízení a kontrola samotného podnikatele nad celým podnikáním
- celková nižší administrativní zátěž především v oblasti účetnictví.

Nevýhody:

- nižší schopnost získat cizí kapitál, rozvoj je nutné financovat z vlastních zdrojů
- ručení za závazky z podnikání celým svým majetkem
- při uzavírání obchodních smluv jsou podnikatelé přímo osobně účastníky právních vztahů, jejichž dopady se pak týkají osoby podnikatele, nikoliv **pouze** jeho podnikatelské činnosti.

Obchodní společnost (s.r.o.)

Výhody:

- snazší přístup k cizím finančním zdrojům
- do obchodních vztahů vstupuje pouze společnost, nikoliv osobně společník/ci (závazky z uzavřených smluvních vztahů na ně osobně nedopadají).

Nevýhody:

- administrativní náročnost založení – zápis do Obchodního rejstříku
- povinnost vkladu počátečního kapitálu
- názorové neshody společníků ve společnosti
- větší daňová zátěž při nižších ziscích.

Jsou samozřejmě i další možnosti, výše popsané jsou však nejčastější.

FO a PO zapsané v obchodním rejstříku podnikající v zemědělství mají povinnost ze zákona vést účetnictví (Zákon 563/1991 Sb, zákon o účetnictví). Fyzické osoby, které nejsou zapsány v obchodním rejstříku, mají na výběr, jak vést účetnictví:

- daňová evidence – přehled o příjmech a výdajích a dále o majetku a dlužích
- účetnictví – účtování v soustavě účetnictví o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření
- paušální výdaje – podnikatel eviduje pouze příjmy ze zemědělské činnosti a výdaj uplatní ve výši 80 % těchto příjmu (tzv. paušál). **POZOR:** pouze však do výše 800 tis. Kč.

Tip: je nutné zvážit velikost subjektu, velikost a strukturu majetku, ale i schopnost vést konkrétní soustavu účetnictví.

Základní povinnosti zemědělce, evidence

Zemědělství podnikatelé jsou povinni dodržovat některé základní povinnosti, vyplývající ze zákonů České Republiky. Je jedno, jestli pobírá nějaké dotace z Programu rozvoje venkova či ne, základní povinnosti platí pro každého zemědělského podnikatele.

Evidence hnojiv

Dokument s celým názvem „Evidence o použití hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků, substrátů a upravených kalů“. Povinnost vedení evidence hnojiv vyplývá z § 9, odst.5 zákona 156/1998 Sb., (Zákon č. 156/1998 Sb. – Zákon o hnojivech, týká se samozřejmě pouze těch zemědělských podnikatelů, kteří podnikají v rostlinné výrobě). Evidence se uchovává min. 7 let, každý zemědělec si může evidenci vést sám, pozor však na závazný vzor, viz (§ 9) vyhlášky č. 377/2013 Sb., o skladování a používání hnojiv.

Kontrolou se zabývá Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ, www.ukzuz.cz).

Evidence krmiv

Celým názvem „Evidence o krmivech, doplňkových látkách a premixech“. Hlavní zásadou je, že celý řetězec (tzv. „od vidlí po vidličku“) je pod přísnou kontrolou a všechny jeho články musí mít dohledatelný původ.

POZOR: náklady na krmiva se až z 80% podílí na celkových nákladech na produkt a většinou rozhodují o ziskovosti chovu zvířat!

V souvislosti s krmivy je nutné zmínit povinnost registrace zemědělského podnikatele

jako provozovatele krmivářského provozu. Krmivářským podnikem je totiž každý podnik, kde jsou chována hospodářská zvířata, jejichž produkty (maso, mléko) nebo ona samotná jsou předmětem dalšího prodeje. Spadá sem výroba, zpracování, skladování, doprava nebo distribuce krmiv, výroba nebo uvádění do oběhu doplňkových látek, výroba nebo uvádění do oběhu premixů, výroba za účelem uvedení do oběhu krmných směsí, nebo jejich produkce pro výhradní potřebu vlastního hospodářství.

Kontrolou se zabývá Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ, www.ukzuz.cz).

Evidence přípravků na ochranu rostlin (POR)

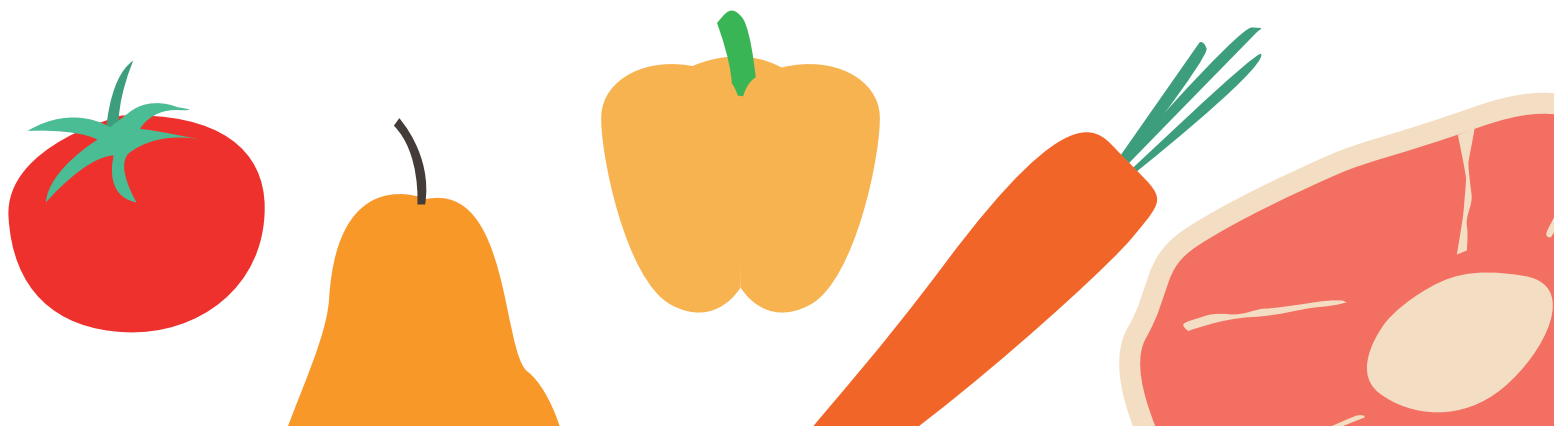
Evidenci vedou jak konvenční zemědělci, tak ekologičtí zemědělci, používající POR povolené v režimu ekologického zemědělství (EZ).

Kontrolou se zabývá Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ, www.ukzuz.cz).

Evidence a označování zvířat

Základní povinnosti chovatele hospodářských zvířat:

- registrace hospodářství: nejprve se zaregistrujete Vy, jako chovatel u **pověřené** osoby, kterou je Českomoravská společnost chovatelů, a.s. Na jejich stránkách jsou k dispozici všechny

relevantní informace, vč. registračního lístku chovatele, který vyplníte, podepíšete a zašlete zpět. Následně obdržíte registrační číslo hospodářství, na něj pak přihlásíte Vaše zvířata

- označení zvířat: **pouze** předepsaným způsobem (ušní známky, čip, tetování)
- zaevidování zvířat v ústřední evidenci (ÚE)
- vedení povinných dokladů zvířat: lze použít stájový registr (skot, ovce, kozy, běžci), nebo registr zvířat v hospodářství (prasata, koně, farmově chovaná zvěř).

Evidence je dále vedena pro drůbež, plemenné ryby a včely. Tyto druhy zvířat **nepodléhají** povinnému označování. Povinná evidence se vede u hejn drůbeže nad 500 ks, dále hejn nad 100 ks pro produkci násadových vajec a konzumních vajec.

Součástí povinné evidence jsou u některých druhů zvířat specifické doklady totožnosti – průkaz koně a průvodní list skotu. Kontrolou se zabývá Česká plemenářská inspekce (ČPI, www.cpinsp.cz) a Státní veterinární správa (SVS, www.svscr.cz).

Informační zdroje

V současné době přehřše informací v tisku, v televizi, na internetu apod., je dvojnásobně důležité vědět, kde lze nalézt relevantní a správná data, nová sdělení o dodržování povinností, evidenci, legislativních omezeních, ale také o možnostech vzdělávání apod.

Jedinou jistotu máte při sledování oficiálních zdrojů, kde je jistota správnosti a úplnosti informací, viz níže:

**Ministerstvo zemědělství ČR (MZe ČR),
www.eagri.cz**

MZe ČR je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivosti a rybářství, **mimo** území národních parků. Do kompetence ministerstva nepatří např. ochrana zemědělského půdního fondu, ochrany přirozené akumulace vod, ochrana vodních zdrojů a ochrana jakosti vod.

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), www.ukzuz.cz

Provádí správní řízení a vykonává jiné správní činnosti, odborné a zkušební úkony, kontrolní a dozorové činnosti v oblasti odrudového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur (vinohradnictví a chmelařství), ochrany

proti škodlivým organismům a v oblasti přípravků na ochranu rostlin (POR).

**Státní veterinární správa (SVS),
www.svscr.cz**

Na základě veterinárního zákona (Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů [veterinární zákon]) vykonává dozor nad zdravím zvířat, nad tím, aby nebyla týrána, nad zdravotní nezávadností potravin **živočišného** původu, zodpovídá za kontrolu malých faremních zpracoven (maso, mléko), za ochranu našeho území před možným zavlečením nebezpečných nákaz nebo jejich nositelů. Přímou i nepřímou zodpovídá i za zdraví občanů.

**Česká plemenářská inspekce (ČPI),
www.cpinsp.cz**

Dohlíží na dodržování povinností při šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat, kontroluje správné označování zvířat, jejich evidenci a evidenci hospodářství a je také činná

v podpoře udržování genových zdrojů hospodářských zvířat.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI), www.szpi.gov.cz

Kontroluje, v rámci stanovených kompetencí, zemědělské výrobky **rostlinného** původu, potraviny nebo tabákové výrobky. Nově od roku 2015 přibyla do kompetencí SZPI také kontrola reklamy a kontrola pokrmů v zařízeních společného stravování. Tyto kompetence se vztahují na výrobu, uchování, přepravu i prodej (včetně dovozu).

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), www.szif.cz

Akreditovaná platební agentura – zprostředkovatel finančních podpor z **EU a národních zdrojů**. Dotace z EU jsou v rámci společné zemědělské politiky vypláceny prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV), ve stávajícím období pro roky 2014 – 2020. SZIF administruje také platby Evropského rybářského fondu (EFF). Kromě evropských finančních podpor SZIF administruje také značku kvalitních potravin KLASA.

Zdroje informací:

1. Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI): *Jak začít podnikat v zemědělství*
2. Společnost mladých agrárníků ČR (SMA ČR): *Začínáme farmařit*
3. *Webové stránky organizací*
4. *Wikipedie*

